No. 46. Donderdag 14 November 1918. 18de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST", TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Herdenking der stichting van Batavia.

Verleden week is melding gemaakt van het voornemen van de Vereeniging „Koloniaal Instituut" te Amsterdam, om, ter gelegenheid van het 300-jarig bestaan van Batavia, een tentoonstelling te houden in het Stedelijk Museum te Amsterdam, welke een beeld zou geven van de ontwikkeling van dien door onze vaderen gestichten zetel van Nederland's gezag over Oost-Indië tot het Batavia van dezen tijd.

Voor de uitvoering van dat plan is eene Commissie samengesteld, bestaande uit de heeren J. W. IJzerman, voorzitter; C. W. H. Baard, A. de Braconier, Ed. Cuypers, prof. J. C. van Eerde, G. B. Hooyer, D. F. W. van Rees, J. F. L. de Balbian Verster en dr. F. C. Wieder. De commissie mocht van bekende instellingen, genootschappen en eigenaren van particuliere verzamelingen, reeds de toezegging tot medewerking ontvangen.

Daarmede zal echter niet kunnen worden volstaan om het gewichtige historisch feit van de stichting van Batavia op passende wijze te herdenken. Hiertoe is meer noodig, allereerst de medewerking in veel ruimeren kring, door tijdelijke beschikbaarstelling van al hetgeen kan strekken om het met de tentoonstelling beoogde beeld aan te vullen of te verduidelijken.

Voorloopig is aangenomen, die tentoonstelling te doen bestaan uit een twaalftal afdeelingen:

a. Topographische prenten (platte gronden),
b. Kaarten,
c. *Authentieke documenten,*
d. Schilderijen,
e. Portretten (geschilderde en gegraveerde),
f. Teekeningen,
g. Historieprenten,
h. Boek- en plaatwerken,
i. Historiepenningen,
j. Scheepsmodellen,
k. Meubelen en andere voorwerpen,

terwijl in een 12e afdeeling het inzonderheid uit photographische afbeeldingen, boekwerken en platen bestaand materieel zou kunnen worden bijeengebracht, bestemd om, naast het in de overige afdeelingen aanschouwelijk gemaakt Oud-Batavia, een beeld te geven van Nieuw-Batavia.

De Commissie neemt de vrijheid zich te wenden tot allen, die bereid mochten zijn op eenigerlei wijze tot het welslagen der tentoonstelling bij te dragen, en deze dringend te verzoeken daarvan mededeeling te willen doen aan het Algemeen Secretariaat van het „Koloniaal Instituut", Sarphatistraat No. 36, Amsterdam.

Kroniek 1913—1917 van het Bataksch Instituut.

De ijverige archivaris, M. Joustra, heeft als No. 15 van de uitgaven van het in 1908 op initiatief van Dr. C. W. Janssen in het leven geroepen Bataksch Instituut doen verschijnen een kroniek van hetgeen over de jaren 1913 tot 1917 meldenswaardig te berichten valt omtrent de Bataklanden en tot heil kan strekken van de landsbevolking.

De verkeerswegen werden verbeterd en uitgebreid. O.m. kwam tot stand de tramweg Tebing Tinggi—Si Antar; de autodienst der Deli Spoorweg-Maatschappij werd uitgebreid tot driemaal per week; een snelle verbinding met Tapanoeli werd verkregen; een particuliere autodienst is geopend van Si Antar naar Panahaten, in aansluiting waarmede van Panahaten een motorboot vertrekt over het Tobameer naar Baligë; en nog andere verbeteringen zijn tot stand gekomen of in overweging. Op verschillende plaatsen getuigen de tot stand gekomen telefonische verbinding met Medan, en de oprichting van hulppostkantoren van een verlevendiging van het verkeer. De betere verkeersmiddelen bevorderen, zegt de Kroniekschrijver, de heer Joustra, den handel, in het bijzonder den kleinhandel der Inlanders, vooral in die streken, welke in de nabij liggende Europeesche ondernemingen met haar talrijke koeli-bevolking goede afzetgebieden vinden. Hier en daar begint men zelfs den handel op eenigszins grootere schaal en vormen zich Inlandsche vennootschappen. Het best slagen deze nog in het zuidelijke Batakland en in Si Pirole, eensdeel wel, omdat de bevolking daar heeft geprofiteerd van het onderwijs der gouvernementsscholen 2e klasse, anderdeels vrij zeker, omdat de Sarekat-Islam-beweging, die in Mandailing en Angkola c. a. een grooten omvang aanneemt, zulk economisch streven bevordert en steunt."

Wegen mogen heeten de aderen van het land, en de verkeersmiddelen met hun aanhang het bloed, dat daar doorheen stroomt. Daarin is dus een eerste vereischte gelegen voor de ontwikkeling, voor de welvaart van een landschap. Evenwel een koortsachtig, al te haastig jagen naar dat doel schept groote moeilijkheden. Hoe nuttig de aanleg is van goede wegen, in een weinig welvarende streek, waar een schatkist ontbreekt, uit welke de onkosten te dekken zijn, wordt voor het aanleggen daarvan van de werkkrachten van het volk dikwijls meer verlangd, dan dit willig dragen kan. De overmatige druk van heerendiensten was een van de redenen van de groote ontevredenheid, welke aanleiding gaf tot de bekende zending van den regeeringscommissaris Liefrinck. Die ontevredenheid had gewoekerd sedert 1906, toen Tapapoeli losgemaakt werd van het gouvernement Sumatra's Westkust en een zelfstandig gewest uitmaakte. Daarna volgden allerlei hervormingen en maatregelen, welke de bevolking in hare gewone rust, haar onbewogen leven, hare gewoonten verstoorden. De invoering van een bedrijfsbelasting en een naar het algemeen recept georganiseerd distriktsbestuur, zonder voorkennis of raadpleging der bestaande Koeriahoofden, en dientengevolge, naar het schijnt, zonder voldoende inachtneming van de belangen dier naar hunnen aard trouwe volkshoofden, versterkten de ontevredenheid, welke zich o. m. den 2den Januari 1917 uitte door den moord op den gezaghebber M u l l e r. De geestdrijverij der „godsdienstige" secte van de Pargoedamdam zou in de algemeene ontstemming een maar al te vruchtbaren bodem hebben gevonden.

De heer Joustra zegt in zijne Nota No. 13 van de Uitgaven van het Bataksch Instituut, dat de leeringen van Pargoedamdam voor ons niet veel anders zijn dan onverstaanbare onzin en dat hun godsdienstige verrichtingen bestaan uit kunstmatige opwinding door muziek, het uitgalmen van voor de volgelingen zelven onverstaanbare klanken en het drinken van zonderlinge mengsels, waarvan vooral citroensap een onmisbaar ingrediënt schijnt te zijn.

Buiten het hiervoren aangeduid, rampzalig incident vermeldt de kroniek voor de jaren 1913 tot 1917 veel dat van vooruitgang getuigt en een goede toekomst voor de Bataklanden waarborgt. Daartoe behooren de maatregelen ter voorkoming van uitbreiding van de veepest; die tegen het toenemend misbruik van sterken drank; andere ter bescherming en verbetering van het paardenras, de sanitaire maatregelen tot tegengang van de malaria, door welke ziekte Si Bolga vooral berucht is, en ter bestrijding van de in bedenkelijke mate in Tapanoeli voorkomende lepra. Vooral op het gebied van onder-

wijs valt belangrijke verbetering te staven.

In een artikel in ,,De Gids" van Februari van dit jaar: Toekomst der Bataks, heeft de heer Joustra uitvoerig gehandeld over het onderwijs in de Bataklanden in het verleden en in de toekomst, daarbij de verhouding doen kennen tusschen het zendingsonderwijs en het Gouvernementsonderwijs. Het is bekend, dat men naast de primitieve volksscholen in de Bataklanden alleen gehad heeft de zendingscholen; in de door de Karo-Bataks bewoonde streken, gesticht door het Nederlandsche Zendelinggenootschap, in de overige streken door de Rheinische Missionsgeselschaft. Op den langen duur kon het tot een bepaald doel beperkt onderwijs der zendingscholen den Batakker niet bevredigen. Steeds duidelijker kwam aan den dag, dat de christelijke bevolking onder hen zelven het onderwijs der 2e klasse Inlandsche gouvernementsscholen verkoos, en de regeering, daaraan gehoor gevende, ging over tot de vestiging van hare eigen, neutrale scholen naast de zendingscholen. In de jaren, waarop de hier besproken kroniek betrekking heeft, is een 2e klasse school met facultatiefstelling van het godsdienstonderwijs geopend geworden te Taroetgoeng en te Baligé, twee plaatsen, die als belangrijke centra van de Rijnsche zending bekend zijn. Intusschen had de zending ook leeren inzien, dat, naast de godsdienstige strekking, haar onderwijs ook het praktisch doel in het oog had te houden door het geven van landbouwonderwijs en het oprichten van handwerkscholen. Met die proeven was zij echter totdusver niet gelukkig. Met groote voldoening daarentegen mag het Bataksch Instituut wijzen op de gevolgen van de uitzending in Januari 1911 van H. M. Botje, een Groninger, oud-leerling van de Landbouwschool te Wageningen. (Zie over zijn arbeid ook het artikel in het jongst verschenen nummer van ,,Neerlandia": Werken van het Bataksch Instituut op de Batakhoogvlakte van G. Andreae, de secretaresse van de nieuwe afdeeling ,,Sumatra's Oostkust en omliggende streken" van het Algemeen Nederlandsch Verbond). Het was niet de bedoeling, dat de heer Botje zou optreden als een soort van landbouwleeraar, belast met het geven van landbouwonderwijs in min of meer schoolschen en theoretischen vorm, maar als een praktisch man, die zelf den verbouw van verschillende gewassen ter hand zou nemen, om vooral door demonstratie den Bataks te toonen, hoe zij van de betrekkelijk weinig opbrengende gronden der hoogvlakte beter profijt konden trekken. En voorts stelde men zich voor, dat hij mettertijd er in zou slagen, zich een zelfstandig bestaan te verschaffen door een eigen boerenbedrijf op voldoend groote schaal.

Van de gewassen, die met voordeel konden verbouwd worden, bleek de Europeesche aardappel het eerst in aanmerking te komen. Het resultaat met de proeftuinen in de buurt van Berastagi was zoo sprekend, dat de Batakker zich daardoor aangespoord gevoelde, en de Karosche aardappel een uitvoerproduct geworden is ook naar de Straits Settlements.

Goede verwachting koestert men alsmede van de teelt van groente. De bevolking, onder den indruk van de waarde en de onmisbaarheid der aan haar door Botje bewezen diensten, heeft uit vrije beweging hem voor eigen gebruik een stuk grond afgestaan, Koeta Gadoeng geheeten, en op ongeveer 1400 M. hoogte gelegen aan den weg van Kaban Djahè naar Berestagi, in een prachtige natuur met een heerlijk klimaat, waar sedert ook een veestapel gevestigd is.

Hoewel de Batakker van nature landbouwer is, heeft het Bataksch Instituut ook een proef genomen met de vestiging van een handwerks- of ambachtsinrichting te Kaban Djahè. De leider, de heer van Bendegom, kan aanvankelijk over zijn werk tevreden zijn. Reeds is gebleken, dat de Karo-Batak aanleg heeft voor handwerk, en dat hij onder goede leiding, na eén paar jaar, in staat is, timmerwerk te verrichten, dat er goed uitziet; en dit te doen in zooveel tijd, dat hij daaraan een dagloon verdienen kan van 70 tot 93 cent per dag van 8½ uur.

Het boekje, waaraan wij in hoofdzaak het vorenstaande ontleenen, is rijk geïllustreerd met een situatiekaartje van de ambachtsinrichting en centrale werkplaats te Kaban Djahè en met verschillende fraaie foto's, van het inwendige dier inrichting, voorts een mooi overzicht van een deel van het villaterrein bij Berastagi, waarop men o.m. gebouwen aantreft van de Delispoor, de Deli-Maatschappij, de Deli-Batavia-Maatschappij, enz., ook nog een afbeelding van een typisch landschap om het zendingsschooltje te Koeta Djoeroeng.

De Maleische Liederen van Emiel Hullebroeck.

Zij, die, aangenaam verrast, genoten hebben bij de muzikale uitvoeringen van Emiel Hullebroeck, toen deze talentvolle kunstenaar ons kwam vertolken wat zijn kunstminnend oor had opgevangen en begrepen, tijdens zijn reis naar ons Indië, van den Maleischen volkszang, zullen zeker met groot genoegen de verschijning zien van de vier bundels Maleische Liederen, door hem voor het publiek bewerkt.

Elke bundel bevat drie der Maleische liederen, welke Hullebroeck ons heeft doen hooren. Op den omslag prijkt een stralende ster met andere emblemata uit het Oosten, die een typisch tooneeltje omlijsten: Een Maleische moeder uit de kampong, gehurkt op den grond, zingt haren bengel van een jongen een lied voor. Dat tooneel wordt waargenomen door een vrouw van edelen bloede, een Javaansche Muze zou men zeggen, die straks op de rebab die zangtoon zal overbrengen, en verklaren zooals Hullebroeck dit heeft gedaan voor het Nederlandsch publiek met de hulpmiddelen, die hem hier ten dienste staan.

De bundeltjes zijn uitgegeven door het Algemeen depôt voor Nederland en Koloniën: G. Alsbach en Co. te Amsterdam, en voor *f* 1 per bundeltje verkrijgbaar gesteld. De componist leidt ze in met de volgende woorden: ,,De Maleische liederen uit den Ned.-Ind. Archipel werden wel door eenige schrijvers aangehaald en besproken, doch nimmer werden zij nauwkeurig opgeteekend. Dit verzuim is oorzaak, dat vele van die liederen verbasterd zijn of doortrokken van vreemde invloeden, iets wat zéér te betreuren is en groote moeilijkheden zal opleveren voor de verdere studies, die ,,Mudato", de pas opgerichte vereeniging tot bestudeering van Muziek-, Dans- en Tooneelkunst in Ned.-Indië, wil ondernemen. De Maleische liederen, in deze bundeltjes verzameld, werden voorzien van een begeleiding, die zoo getrouw mogelijk den rythmus der Inlandsche speeltuigen weergeeft. Meestal zijn het slagspeeltuinen (Gong, Geerdang, Tiwa of Rebana) die begeleiden, soms ook is het de rebab, doch, daar het hoofdzakelijk rythmische begeleidingen zijn, was het mogelijk ze door middel van de piano weer te geven. Ik koos opzettelijk liederen uit zoowat alle deelen van den Ned.-Ind. Archipel, ten einde het groote verschil te kunnen aantoonen tusschen de liederen der verschillende eilanden. De Maleische liederen uit Sumatra zijn meestal droevig en in mineurtoon, die uit de Molukken integendeel vroolijk en in majeurtoon, terwijl weer andere, b.v. uit de Preanger, èn het diep-weemoedige der Sumatraansche èn het blij-vroolijke der Moluksche liederen missen."

Verder volgen voor elk lied nog eenige aanvullende opmerkingen.

Hiermede kan nu het Maleische lied zijn intrede doen in elk gezin, waar muziek beoefend wordt.

Indonesisch Persbureau (annex Brochurehandel).

DIRECTEUR: S. SURYA NINGRAT, Journalist.
Fahrenheitstraat 473, 's-Gravenhage.

Gaarne geven wij meerdere bekendheid aan deze onlangs opgerichte instelling. Het ons toegezonden prospectus luidt:

Het ,,Indonesisch Persbureau" stelt zich ten doel, het Nederlandsche publiek voor te lichten in al die zaken, waar het van Indonesische zijde voorlichting behoeft.

In het bijzonder bedoelt het Bureau een schakel te vormen, welke eenerzijds in rechtstreeksche verbinding staat met de Nederlandsche pers *hier te lande* en anderzijds met de *inheemsche* pers in Indië.

Zijn doel tracht het I. P.-bureau te bereiken door berichten en communiqué's aan de Nederlandsche pers te verstrekken, door bulletins te verspreiden en verder door het uitgeven van geschriften (monografieën, mengelwerken e. a.) over belangrijke onderwerpen op algemeen Indisch gebied (politiek, wetenschap, kunst, etc.)

Daartoe heeft het „Indonesisch Persbureau" zich in verbinding gesteld met verschillende deskundigen op Indisch terrein, die door hun arbeid het vertrouwen der Indonesiërs hebben en desgevraagd alle gewenschte inlichtingen aan het Bureau zullen geven.

Bovendien zal het Bureau in rechtstreeksche relatie staan met de bestaande inlandsche vereenigingen en inlandsche persorganisatie in Indië en mede met alle op den voorgrond tredende personen in de Indische en vooral in de inheemsche maatschappij.

Al dadelijk begint het „Indonesisch Persbureau" met de uitgifte van brochures, welke tegen matigen prijs in den handel zullen worden gebracht. Behalve de gewone, afzonderlijk verschijnende brochures, publiceert het Bureau een bijzondere reeks **„Indische Monografieën"**, welke *genummerd* zijn en *maandelijks* uitkomen op dezelfde wijze als een tijdschrift. Elke monografie zal 1 tot 3 vel octavo-royal (16 tot 48 pag.) beslaan en kost *f* 0.50 per exemplaar afzonderlijk gekocht. Daarentegen bedraagt het abonnement op mintens 6 achtereenvolgende afleveringen slechts *f* 2.50, op 12 afleveringen *f* 5.—.

Als regel geldt, dat elke monografie door een Indonesiër of een Chinees wordt geschreven, terwijl daarbij tevens de meeningen van een deskundig Nederlander worden gegeven, hetzij in den vorm van een gewoon opstel dan wel van een interview, wanneer de behandeling van het onderwerp dit noodig mocht maken.

In afwachting van de aankomst der bijdragen uit Indië (van de hand van verscheidene vooraanstaande leiders op elk gebied der Indische beweging: politiek, kunst, wetenschap etc.) hebben de volgende personen zich bereid verklaard, de eerste monografieën te schrijven. Het zijn de Heeren:

Baginda Dahlan Abdoellah, Han Tiauw Tjong, Goenawan Mangoenkoesoemo, R. M. Noto Soeroto, Ger. S. Ratu Langie, G. Soewarno, R. M. A. Soorjo Poetro, S. Surya Ningrat, W. K. Tehupeiory, R. Tumbelaka en Yap Hong Tjoen.

Voorts zullen in de afleveringen worden opgenomen *interviews* met of *bijdragen* van de Heeren:

Mr. J. H. Abendanon, Dr. N. Adriani, Prof. Dr. J. Boeke, H. Collijn, Prof. Dr. J. C. van Eerde, Mr. D. Fock, Mr. P. H. Fromberg, G. L. Gonggrijp, Z.Exc. J. B. van Heutsz, Prof. Mr. J. C. G. Jonker, Dr. Z. Kamerling, Prof. Dr. J. H. F. Kohlbrugge, Dr. E. B. Kielstra, H. van Kol. C. Lekkerkerker, Prof. Dr. J. J. van Loghem, Dr. H. Lovink, Mr. Th. B. Pleijte. Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje, H. F. Tillema, Mr. G. Vissering, Prof. Mr. Dr. C. van Vollenhoven, e. a,

De eerste aflevering, getiteld *„Het Indisch-nationaal Streven"* verschijnt spoedig van de hand van Soewardi Surya Ningrat en wordt voorafgegaan door een *interview* met het Lid der Eerste Kamer, den heer H. v. Kol.

De volgende afleveringen zullen o.a. bevatten:

1. *Het Christendom in Nederlandsch-Indië*, door R. Tumbelaka en Dr. N. Adriani.
2. *De Chinees in de Indische maatschappij*, door Yap Hong Tjoen en Mr. P. H. Fromberg.
3. *Bevordering der Javaansche letterkunde*, door R. M. Noto Soeroto en Mr. J. H. Abendanon.

Verder zullen verschijnen:

4. *De Leuze „Indië los van Holland"*, door W. Lubberink.
5. *De Poenale Sanctie*, door Dr. P. Endt.
6. *De Inlandsche Pers, zooals ze is en zooals ze wezen moet*, door S. Surya Ningrat.

Nog zijn toegezegd:

7. *De Amboineezen in en buiten het leger*, door W. K. Tehupeiory en . . . .
8. *Bestrijding der Oogziekten een voornaam Indisch belang*, door G. Soewarno en . . . .
9. *Kritische opmerkingen in verband met de Associatie-politiek*, door Ger. S. Ratu Langie en . . . .
10. *De plaats van den Nederlander in de inheemsche beweging*, door Goenawan Mangoenkoesoemo en. . . . .
11. *Het Wajangspel in eere*, door R. M. A. Soorjo Poetro en . . . .
12. *Javaansche emigratie op Sumatra en het Sumatraansch belang*, door Baginda Dahlan Abdoellah en . . . . . .
13. *Nationalisatie van het Indisch Onderwijs*, door S. Surya Ningrat en . . . .
14. *De Indische Universiteit*, door Verschillende Medewerkers.

De volgorde der verschijning zal nader worden bekend gemaakt. In elke aflevering wordt althans medegedeeld, welk onderwerp in het daarop volgende nummer zal worden behandeld.

Indien de omvang zulks noodig maakt, kunnen enkele der bovengenoemde onderwerpen als afzonderlijke brochures worden uitgegeven *(bijv. no. 14)*. Overigens zullen o. a. verschijnen:

1. *De jaren 1908 t/m 1918, een Critisch-chronologisch Resumé*, door S. Surya Ningrat.
2. *Stenografisch Verslag der Redevoeringen bij de herdenking van „Boedi Octomo"*, door het I. P.-bureau.
3. *Levensbeschrijving van de meest bekende personen op elk gebied der Indische Beweging* (met portretten), Idem.

Wie op onze „Indische Monografieën" is geabonneerd, geniet 20 % korting op alle uitgaven.

Voor Indië zijn de prijzen met 20 % verhoogd.

Inlandsche Theosofische Loge.

—o—

In zijn rubriek „Uit de pen der Redactie" schrijft het „Theosophisch Maandblad van N. I." van Juli 1918 (17e jaargang No. 7):

„De nieuwe instelling der N.I.T.V. van de Inlandsche Loges zal wel veel belangstelling wekken, vooral bij degenen, die in het logeleven kunnen meedoen en meewerken.

Maar belangstelling blijkt niet altijd instemming te zijn en het is merkwaardig de verschillende ideeën te hooren, die er zoo geopperd worden tegen of vóór deze nieuwe organisaties.

Vele stemmen, die zich er tegen verhieven en die tot nu toe voortkwamen uit Hollandsche kelen, betoogden, dat deze splitsing van loges naar het verschil in ras, indruischte tegen het fundamenteele principe der Theos. Ver. dat „broederschap" voorschrijft, zonder onderscheid van ras, kaste, kleur, godsdienst of sexe; en inderdaad, zoo op het eerste gezicht, doet dan ook de splitsing vreemd aan, vooral als zij de vrucht is van de mentale overwegingen van een man als broeder Labberton, die juist in associatie zijn hoogste ideaal ziet.

Is de werkelijkheid hier even ernstig?

Laat ons eens zien, wat al zoo de overwegingen kunnen zijn, die tot deze stap hebben geleid. In de eerste plaats wel de opmerking, die een ieder moet maken, als hij zijn loges rondziet, dat het Indonesisch element in de sterk Europeesche loges al heel zwak is en wederkeerig geldt het voor de karakteristiek Javaansche loges. Zulk een gegeven moet natuurlijk leiden tot de overweging wat de oorzaak is en hoe die kan worden weggenomen.

Niet de kleur, niet de rang, niet het rasverschil staat in den weg, dat bewijst de particuliere omgang van Theosofen, Javaan en Nederlander, maar al te goed. Het is een temperamentsverschil, dat de oorzaak is, het is het ras-psyche dat er spreekt. Een bijeenkomst van Westerlingen moet noodwendig het karakter aannemen van ieder der individuen. Het groepskarakter wordt uit de individueele bouwsteenen samengesteld en meestal is dan ook het Westersch element zoo sterk in deze loges van meerendeels Europeanen, dat de tint der bijeenkomsten overwegend kritisch verstandelijk is. Het is de lijn van de minste weerstand voor de ontwikkeling van ons Hollanders.

Denkt U nu een Indiër in zulk een omgeving, opgenomen in een atmosfeer, trillend in een toon, die de zijne niet is, en zooveel krachtiger, dat zij hem geheel domineert. Dat moet heel onpleizierig zijn, dat weten wij, als wij eens in zoo'n geval verkeerden, en dan geeft de sympathie van alle leden altijd maar weinig. In weerwil van alle welwillendheid, voelt men zich niet op zijn plaats en het kost een ontzaglijke krachtsinspanning om, daar tegen in vol te houden en het bezoeken van zulk een ongelijkgestemde vergadering door te zetten. Bovendien is de uitwerking op den groei van het individu (hoewel misschien heel in 't verborgen zeer krachtig) toch uiterlijk nagenoeg onmerkbaar, zoodat dit gebrek aan stimulans den zwakke al spoedig laat verslappen en ten slotte afschrikt.

Is het onjuist? Neen, er is geen sprake van geen broederschap te voelen; alleen ook onder broeders kan het voorkomen, dat harmonie en gelijkgestemdheid ontbreekt.

De gevolgtrekking uit deze overweging is vanzelf, dat men tracht een milieu te vormen, waarin het andere temperament, het Oostersche, tot bloei komt, en dat doet men dan door bijeenkomsten voor de Inlanders te maken, waar zij onder elkander blijven. Doch sterker nog is de invloed (of tenminste het wordt verwacht, dat zij dat is) als deze bijeenkomsten gehouden worden onder de auspicieën van een gelijkgestemde organisatie, van een Inlandsche loge.

Eigen bestuur wekt de kraht van de individualiteit en deze kracht is het, die de mensch doet voortgaan op het Pad. Parallel met zijn Oosterschen broeder, hand in hand naar een zelfde ideaal, doch langs zijn eigen individueelen weg. Zoo wil het de natuur."

Stemmen uit de Eur: pers in Ned.-Indië.

De toekomst en de scheepvaart.

Terwijl we ons nederzetten om hierover te schrijven naar aanleiding van een artikel in de *Deli Crt.* heeft ons juist het bericht van den gesloten wapenstilstand bereikt, en al zal de verwarring in Europa daardoor indirect wellicht toenemen, toch ontsnapt ons een zucht van verlichting bij de gedachte dat op dit oogenblik het kanon, dat gedurende meer dan 4 jaren onafgebroken aan het woord was, zwijgt, de machinegeweren opgehouden hebben te knetteren, geen bommen meer uit de lucht geworpen worden en... als gevolg van dit alles geen menschen meer gedood of voor hun leven verminkt worden.

Onze gedachten kunnen nu weer uitgaan naar een hoopvoller toekomst, waarin niet alles in bloed en tranen gesmoord zal worden.

Wat een moeite, arbeid en wilskracht zal er echter noodig wezen voordat er in den chaos op schier elk gebied eenige orde zal gebracht zijn.

Terecht schrijft de *Deli Crt.*: ,,De tegenwoordige ingewikkelde, verwarde en op economisch gebied vrij hopelooze toestand is een gevolg van een zoo gecompliceerd stelsel van oorzaken en van vernietiging op groote schaal, dat er maanden en jaren zullen moeten verloopen om orde in de chaos te brengen."

Tabak, koffie, thee en ook rubber stapelen zich in steeds grooter hoeveelheden op en dat terwijl het jaren zal duren eer in den aanvoer en afscheep weer orde zal ontstaan.

Millioenen soldaten der Britsche en Amerikaansche troepen moeten met al hun voorraden en uitrustingen teruggevoerd worden naar Engeland, Amerika, Britsch-Indië en Australië. Daarbij komen de troepen uit Palestina, Mesopotamië, den Balkan en de Afrikaansche koloniën.

Maanden en maanden zullen er ongetwijfeld verloopen, voordat er aan herstel van normale toestanden gedacht kan worden.

Ten aanzien van de scheepvaart zullen Amerika en Japan een zeer gunstige positie innemen. Amerika, dat nooit een groote handelsvloot had en voor een belangrijk deel het vervoer van zijn enorme productie aan vreemden overliet, zal aan de spits der zeevarende naties staan.

Daarnaast staat Japan, dat een zeer belangrijk deel van de in ammunitie- en scheepvaartbedrijven verdienden millioenen heeft vastgelegd in schepen en nieuwe scheepvaartmaatschappijen.

Voor de neutrale zeevarende mogendheden Nederland en Noorwegen is de toekomst minder helder. Beide landen hebben een belangrijke tonnenmaat verloren en slechts weinig kunnen bijbouwen, terwijl Nederland voor den aanvoer van grondstoffen in een ongunstige positie verkeert, vergeleken bij veel andere landen.

Hoe is de toestand van Ned.-Indië?

Kolen en ijzer zijn in groote hoeveelheden voorhanden en wachten slechts op het noodige kapitaal en de noodige arbeidskrachten om een reusachtig scheepsbouwbedrijf uit den grond te stampen.

Een Engelsch blad heeft reeds op die mogelijkheden gewezen. Hulp van buiten hebben we echter niet noodig.

De Paketvaart, de Nederland, de Lloyd, de Java-China-Japan en de Java-Bengalen-lijn zijn de aangewezen lichamen om het vraagstuk op te lossen, als de kern van een groot nationaal Indisch bedrijf, waarin ook de spoorwegen, andere groote industrieele bedrijven en verder de regeering als groot-aandeelhouder worden opgenomen.

Bovengenoemde maatschappijen zullen na den oorlog hun vloten op sterkte moeten houden of uitbreiden in verband met het te verwachten grooter verkeer, terwijl ze een levendigen wedstrijd zullen hebben te voeren met de uitstekend ingerichte Japansche lijnen op Amerika en Europa of in het Oosten.

Voeding, inrichting der hutten, bediening en het vermaak aan boord der groote passagiersschepen is bijna volmaakt, zelfs heel wat beter dan aan boord der Nederl. schepen, waar de passagier nog te veel het denkbeeld krijgt, dat het een gunst is om mee te mogen varen.

,,Indien onze scheepvaart-maatschappijen geen maatregelen nemen, zoowel in de organisatie harer diensten als in den aanbouw van schepen, dan loopen zij gevaar na den oorlog gedeeltelijk verdrongen te worden.

Een groot Indisch hoogovenbedrijf met Indische scheepsbouwwerven kan hier uitkomst brengen."

Een industrieschool met leerplicht.

De Cheribonsche correspondent van *De Loc.* beveelt het nut van bezigheid voor de gevangenen aan, niet enkel, omdat het leeren of uitoefenen van een of ander handwerk dan wel bedrijf de gedachten der gevangenen van slechte dingen afhoudt, maar ook omdat de gestraften in de maatschappij teruggekeerd in staat zijn een eerlijk stuk brood te verdienen.

De weverij in de Cheribonsche gevangenis geeft een voorproefje van hetgeen in deze richting te bereiken valt. Het is daar een geraas, dat aan een vaderlandsche fabriek herinnert. Een aantal gestraften is ijverig met handen en voeten in de weer. De kammen met de ontelbare heveltjes, waardoor de draden der schering loopen, gaan twee aan twee op en neer. Heen en weer vliegt de spoel en werpt de inslag door den ketting. Op de gezichten der wevers leest men het geluk van den arbeid. Als men de klewangs der opzichters niet had opgemerkt, zou men meenen in een textielfabriek te wezen; van een gevangenisstemming is geen sprake. Geen wonder, dat ontslagen gevangenen 't verzoek doen als vrije arbeiders in de weverij te mogen blijven werken."

De getouwen, overgenomen van de firma Bonefaas, die voorheen op K r a n g g r a h s a n een weverij had, zijn z.g. pompweefgetouwen, die door hun eenvoudig samenstel en zwaren gang juist geschikt zijn voor gevangenisarbeid.

Wandelt men verder dan gaat het geklikklak over in een ratelend geraas. Hier zijn het de machinale getouwen, die elk het werk voor tien man doen. De spoel vliegt door den ketting tot het stuk af is en de stoel automatisch stil staat. Elk getouw levert 50 M. per dag af, terwijl een werkman er drie kan bedienen.

Verder trekken de aandacht de machines, die een streng garen achtereenvolgens moet passeeren voor ze als schering op een weefgetouw zit.

Jammer dat door gebrek aan ruimte eenige getouwen ongebruikt moeten blijven staan, wat ook het geval zal zijn met de 9 getouwen uit Europa aangekomen, voor welke geen plaats is, zoolang de nieuwe gevangenis niet voltooid is, die reeds eenige jaren op voltooiing wacht. De oude boei in de benedenstad is zoo overbevolkt, dat men soms 100 gestraften in een kamer voor 40 moet stoppen, hetgeen niet bevorderlijk is aan hygiene en moraliteit.

Aan de weverij is een ververij verbonden, die ingericht is met behulp van de firma Behn Meyer, terwijl in de nieuwe gevangenis ruimte zal wezen voor een spinnerij.

Voorheen werd het garen geleverd door de Ned. Katoenspinnerij te Hengelo, nu komt het uit Bombay, doch de kwaliteit daarvan is minder goed.

Waar van Sumatra tot Banda de katoenstruik groeit, is het te betreuren, dat katoenen garens nog geïmporteerd moeten worden. Proeven genomen met het verwerken in de weverij van jute en akel voldeden niet, daar men hiervoor afzonderlijke machines noodig heeft. Als men aan de scheepsladingen goeniezakken denkt, die Indië noodig heeft, is het te betreuren, dat de eenvoudige machines, welke voor de vervaardiging ervan noodig zijn, in Indië ontbreken.

,,In Insulinde zijn alle factoren aanwezig om textielindustrie te doen slagen: het kan de grondstoffen in rijken overvloed voortbrengen, heeft een talrijke, intelligente bevolking om ze te verwerken, de bodem is rijk aan benzine, ruwolie en steenkool, terwijl veertig millioen afnemers in de onmiddellijke nabijheid wonen." De regeering kan deze nijverheid bevorderen door het oprichten van weefscholen en het op gemakkelijke betalings-voorwaarden verkrijgbaar stellen, ook aan ontslagen gevangenen van getouwen en spindels.

,,Aan ondernemende Europeanen, die een fabriek oprichten, moet zooveel mogelijk steun verleend worden, terwijl knappe Hollandsche werklui op goede voorwaarden aangenomen moeten worden om als instructeurs op te treden. Japan gaf ons hierin een voorbeeld, dat navolging verdient. In Engelsch-Indië werken in 300 fabrieken reeds 300.000 werklieden aan 7.000.000 spindels en 100.000 getouwen."

Jammer dat onder de Hollandsche werklieden aan de weverij te Cheribon ontevredenheid heerscht, daar sinds hun indiensttreding in het begin van den oorlog de levensstandaard geweldig gestegen is, doch op hun herhaalde verzoekschriften om opslag steeds afwijzend beschikt is, zoodat hun Hollandsche spaarduitjes opgeteerd zijn.

,,Door deze menschen, die Indië broodnoodig heeft, zoo te behandelen, schaadt men de belangen van dit land ten zeerste. Een weversbaas is zijn geld even goed waard als een bureauambtenaar, die het vierdubbele verdient en zijn rol in de Indische evolutie zal veel belangrijker zijn. Klaagbrieven en artikelen in de Nederlandsche vakbladen als weerklank van deze rechtmatige ontevredenheid berokkenen Indië veel grooter schade dan een flinke verhooging den lande kost."

Het Javaansche Cultuur-Congres.

In *De Indiër* komt een kritisch overzicht voor van bovengenoemd congres van de hand van T j i p t o M a n g o e k o e s o e m o, dat zooals schr. meedeelt, in staat stelt om den geest van Jong-Java eenigszins te begrijpen.

Schr. acht het een goed symptoom, dat het congres niet alleen belangstelling ondervond van den kant der belanghebbenden zelf, de Javanen, maar ook van de zijde der Europeanen, wien de Javaansche cultuur ter harte gaat. Hij hoopt, dat de gunstige stemming onder de Europeanen, die over meer ervaring in deze beschikken, benut moge worden om

de noodige snelheid te ontwikkelen in onze ontwikkelingsgeschiedenis.

De meeningen over de richting, die ingeslagen dient te worden, waren vrij uiteenloopend. Duidelijk waren er twee stroomingen te onderkennen, die beide even sterk geacht moeten worden, en die beide haar vertegenwoordigers hebben zoowel onder de Inlandsche als onder de Europeesche praeadviseurs.

Tot de voorstanders der eene strooming, die den Javaan zich zelf wil doen kennen, behooren de heeren Radjiman, Soeriokoesoemo, Satiman, van Hinloopen Labberton e. a., terwijl de andere strooming voorgestaan werd door de heeren L. Stokvis, Rottier en schrijver zelf.

De eerste strooming werd niet van harte verdedigd. Het praeadvies van den hr. Mühlenfeld gaf aan de Javaansche beschaving alle waardeering, doch eindigde met de Westersche cultuur aan te bevelen als broodnoodig voor de toekomst, ,,zij het, dat de alsdan gemodificeerde Europeesche cultuur, die door den Javaan zal zijn geadopteerd, moet stoelen op de basis van de eigen cultuur der Javanen.''

Wat men bedoelt met het vage idee, dat Java rekening moet houden met Java's groot verleden, is schr. niet duidelijk.

Den Javaanschen praeadviseurs verwijt schr. overdrijving en eenzijdigheid van inzichten. De parallel, die een hunner getrokken heeft tusschen enkele uitingen van de Westersche cultuur en die van de Oostersche dito zijn eenvoudig tendentieus en daardoor alleen reeds waardeloos. Zoo waar de hr. Soetatmo Soeriokoesoemo de wajang stelt tegenover de...... bioscoop. Dan moet de vergelijking uitvallen ten voordeele van de Javaansche wajang.

Terecht vestigde de hr. Stokvis de aandacht op de Westersche dramatische kunst, in welk verband slechts de naam van Shakespeare genoemd behoeft te worden.

Ook de vergelijking van den Javaanschen pandita met den hedendaagschen onderwijzer gaat niet op. Onder beide groepen zal men hoogstaande personen vinden,, zoowel als zedelooze inviduen. De heeren Stokvis en Rottier hebben een nuchteren kijk op de zaken, voelen zich niet bezwaard door adoratie van het verleden, doch zien het Javaansche volk, zooals het nu is en wijzen den weg aan om het volk op te heffen.

Zelf beschouwt schr. zich als een middenman, die eerbied gevoelende voor het verleden van zijn volk, er toch niet de oogen voor sluit, dat die bovenbedoelde Javaansche beschaving een manco vertoont, hetgeen reeds hierdoor wordt gedemonstreerd, dat het volk zijn onafhankelijkheid niet heeft kunnen bewaren.

Daarom meent schrijver de Westersche cultuur te moeten aanbevelen en aan te dringen op de afschaffing van het ,,adelsstelsel''. Al heeft de adel in de laatste 10 jaren een paar veeren moeten laten, toch is door art. 69 R.R. en andere wetsartikelen aan den adel een uitzonderingspositie verleend, die hem stelt boven het profanum vulguo; elke overheersching is hem hatelijk, zoowel die van de Nederlanders als van den adel, hij erkent slechts de majesteit van het breede volk.

Aan het eind van het congres heeft het een motie aangenomen, waarbij de wenschelijkheid werd uitgedrukt, dat een permanente commissie benoemd wordt, om het vraagstuk nader onder de oogen te zien.

Suriname.

Reuter seinde 5 November aan de ,,N. R. Ct.'' den inhoud van een brief van Sir Harry Johnston, den administrateur van koloniën, aan de Westm. Gaz. (zie N.R.Ct. van 6 November, Avondblad C.)

Daarin wordt melding gemaakt van een overeenkomst of verdrag, dat kort na het uitbreken van den oorlog werd gesloten tusschen Nederland en de Vereenigde Staten, waarbij Amerika het bezit van Oost- en West-Indië aan Nederland waarborgde, ingeval dit laatste door een andere mogendheid zou worden aangevallen.

Verder leest men daarin:

De tusschen Amerika en Nederland gesloten overeenkomst was geenszins een teleurstelling voor ons, die nimmer het oog op Guyana of Nederlandsch-Indië hadden laten vallen, maar het strekte Holland zeker tot steun bij het krachtig afwijzen der Duitsche eischen.

In het Ochtendblad B. van de ,,N. R. Ct.'' van 7 November lazen wij nu het volgende:

Naar aanleiding van de mededeeling van den heer Johnston in de Westminster Gazette omtrent de overeenkomst, die zou bestaan tusschen ons land en Amerika, is de ,,Tel.'' door het ministerie van buitenlandsche zaken gemachtigd mede te deelen, dat van het bestaan van een overeenkomst, als in bedoeld artikel is aangegeven, bij het ministerie niets bekend is.

In verband met deze tegenspraak herinnert Mr. H. Louis Israëls in ,,De Telegraaf'' van 9 November (tweede avondblad) aan hetgeen hij in het nummer van 18 Januari 1915 van dit blad heeft geschreven.

Wij nemen daaruit dit over:

,,Ik geloof niet, dat er van een verdrag tusschen de beide landen sprake kan zijn; trouwens de Ver. Staten kennen geen verdragen, die niet door den Senaat zijn goedgekeurd. Maar eene overeenstemming van belangen is er zeker en dat beide regeeringen zich daarvan rekenschap hebben gegeven, mogen de oorlogvoerenden wel weten. Dat zou eene diplomatieke mobilisatie zijn, die aan onze neutraliteit meerderen waarborg geeft.''

Vele jaren vóór het begin van den oorlog vindt men reeds uitspraken van gezaghebbende Amerikanen, rakende den overgang van onze West-Indische koloniën tot een andere mogendheid. Zoo verklaarde in een voor officieus geldend artikel in de ,,National Review'' van Februari 1903 de Amerikaansche admiraal *Mahan*, dat. ging Nederland deel uitmaken van een Duitsch Rijksverbond, de Vereenigde Staten het overgaan van Suriname en Curaçao zouden verhinderen.

Dat verhinderen zal nu wel niet meer noodig zijn. Wie had nog kort geleden zich zulk een ommekeer in de wereld kunnen voorstellen?

Onze lezers zullen zich herinneren wat er in het vorige jaar in de pers te doen is geweest naar aanleiding van het gerucht, dat de Vereenigde Staten den wensch hadden geuit onze West-Indische koloniën te koopen.

* * *

Nieuws uit Suriname is er op het oogenblik dat wij schrijven niet. Het eenige, dat ons uit de kolonie bereikt, is een ,,*Bulletin van den keuringsdienst van eet- en drinkwaren*'', door Dr. J. Sack. De inhoud is ditmaal zeer belangwekkend. Eerst een beschrijving van eenige Actinomyceten, voorkomende te Paramaribo; dan het verslag van een chemisch en bacteriologisch onderzoek van het drinkwater te Paramaribo en ten slotte de beschrijving van drie lichtgevende bacteriën, voorkomende in de Surinamerivier.

* * *

Krachtens machtiging van de Koningin heeft de Minister van Koloniën de volgende wetsontwerpen ingetrokken:

Het aangaan van een door het rijk gewaarborgde geldleening ten name en ten laste van de kolonie Suriname, aanvulling van de koloniale huishoudelijke begrooting van Suriname voor het dienstjaar 1916 en nadere verhooging van het XIde hoofdstuk der staatsbegrooting 1916.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Klacht over de Inl. Hoofden. Een Batakker klaagt in de *Darmo Kondo* over het willekeurige en vaak onheusche optreden van de Inlandsche ambtenaren in de Bataklanden tegenover de bevolking. Het Gouvernement zelf — zegt hij — is in wezen rechtvaardig en humaan, door uitvaardiging van nuttige bepalingen en wetten streeft het er naar om de Batakkers zoowel in beschaving als economisch vooruit te brengen. De Inlandsche Hoofden, die aangesteld zijn ter vervanging van de *Radjahs*, dienen als schakel tusschen de bevolking en het gezag, en als zij nu tegen den wil en de bedoelingen van dat gezag han-

delen, dan plegen zij ontrouw en verzaken één van hun duurste plichten.

De Inlandsche Hoofden hebben zich tot taak te stellen, bij het volk liefde en vertrouwen te kweeken voor het Gouvernement en dat kunnen zij gedaan krijgen door de wetten en bepalingen stipt na te volgen. Maar in de Bataklanden gaat het juist andersom. De meeste Inlandsche hoofden verliezen maar al te zeer uit het oog, dat zij aangesteld zijn voor het volk en niet omgekeerd. Velen hunner trachten zich steeds te verrijken ten koste van den kleinen man; de bepalingen worden vaak niet nageleefd, en daardoor kweeken zij, in plaats van vertrouwen, verbittering en ontevredenheid onder de bevolking.

De schrijver pleit ten slotte voor een degelijke schoolopleiding der Inlandsche ambtenaren op Sumatra. Het Gouvernement richte scholen op tot opleiding van *demangs* (districtshoofden) en *assistent demangs;* de bevolking zal dan niet meer te klagen hebben over de vertegenwoordigers van het gezag.

Achteruitgang van Landbouw op Java. In de *Kaoem Moeda* wordt door een schrijver, die zich „*Waarheid*'' noemt, nogmaals gewezen op den bedenkelijken achteruitgang van den Inlandschen landbouw op Java. Als een der hoofdoorzaken noemt schrijver de uitbreiding van het groot kapitaal en de onvoldoende bescherming van de landbouwers door de Inlandsche bestuursambtenaren. Door het departement van landbouw zijn velerlei maatregelen in het werk gesteld om de Inlandsche industrie te bevorderen, maar of de Inlandsche bevolking daarmede gebaat wordt, moet schrijver ten zeerste betwijfelen. Meer en meer zal de Javaan z.i. verdrongen en verpletterd worden door het groot kapitaal.

Schrijver beveelt zijn landgenooten aan het stichten van een Javaansche kolonie op Sumatra of Borneo, waar nog uitgestrekte bouwgronden braak liggen. Hij vertrouwt er op, dat men in deze kan rekenen op den steun der Regeering en de medewerking der rijke Javanen.

Toelatings-examen voor O.S.V.I.A. gewenscht. In de *Oetoesan Hindia* wordt door een medewerker de wenschelijkheid aangetoond, om voor de toelating tot de O.S.V.I.A.'s een examen af te nemen. Nu geschiedt de aanneming van leerlingen bij keuze; onrechtvaardigheden blijven vaak niet uit. Het is niet onwaarschijnlijk, dat daarbij gelet wordt op de positie van de ouders. Voor den nieuwen cursus te Blitar, nu dit jaar bijv., zijn drie *wedono*'s-zonen aangenomen, terwijl de grootste meerderheid der toegelaten candidaten zonen zijn van *assistent-wedono's*. Zelfs een zoon van een wedono in Djombang is afgewezen, terwijl onder de candidaten uit Rembang maar enkelen zijn, die tot den adel behooren. Ook is het niet denkbaar, dat de capaciteit der leerlingen den doorslag geeft. Een en ander wijst uit, dat de keuze bii ce toelating zeer willekeurig pleegt te geschieden, wat zeker niet bemoedigend is voor de Inlandsche ouders en billijkheidshalve dient elk jaar voor den nieuwen cursus een toelatingsexamen afgenomen te worden.

Mislukte Staking. De *Neratja* bespreekt de mislukte staking onder het Inlandsch personeel van het Oranje Hotel te Soerabaja en zegt o.m.: „Moge deze mislukking een leering zijn voor de Inlandsche werklieden. Inderdaad is de staking een scherp wapen, dat alleen na rijp nadenken gehanteerd mag worden. Alvorens tot werkstaking over te gaan, dient men voldoende geld te verzamelen, om de stakers te steunen gedurende hun werkeloosheid. Daarbij moesten de werklieden zich solidair verklaren, want alleen door solidariteit kan een werkstaking haar waarde hebben. Wij hopen van harte, dat de stakende koks te Soerabaja spoedig aan een nieuwe betrekking kunnen komen. Maar blijven zij langer werkeloos, dan moet de heer Vos hun maar eten geven.

In verband met dit geval herinnert het blad er aan, dat indertijd op een suikerfabriek in Oost Java een werkstaking heeft plaats gehad, tengevolge waarvan de fabriek gesloten werd. Later werden de dertien belhamels, die het werkvolk opgestookt hadden, in de boei gestraft.

Is het niet billijk, vraagt het blad, als nu tegen den heer Vos een gerechtelijke vervolging wordt ingesteld? Hij heeft immers zijn Inlandsche ondergeschikten tot staking aangezet en als de overheid consequent wil zijn, dient de heer Vos gestraft te worden evenals de dertien werklieden der bedoelde suikerfabriek.

Waarom Zuid- en Oost-Borneo niet in den Volksraad vertegenwoordigd? In de *Kaoem Moeda* wordt door een schrijver betreurd, dat bij de verkiezing en de benoeming van leden voor den Volksraad, de bevolking der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo genegeerd werd.

Borneo heeft dus geen vertegenwoordiger in den Volksraad'', roept schrijver uit en dàt noemt hij zeer onrechtvaardig.

Naar aanleiding van dit artikel wordt in de *Oetoesan Hindia* door *Hazim* het volgende opgemerkt: „Zoo lang in den Volksraad het Nederlandsch als voertaal dienst doet, is het onmogelijk onder de bevolking van de Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo iemand aan te wijzen tot vertegenwoordiger van het volk dier streken. Bovendien een volksvertegenwoordiger moet tevens zijn een warm nationalist en waar is op Borneo zoo'n man te vinden? Sinds de oprichting van de *Sarekat Islam* op Borneo, heb ik — alzoo de schrijver — nimmer het genoegen gehad daar een goed leider voor de *Sarekat Islam* te kennen. Men voelt daar nog geen liefde voor land en volk, wat te bewijzen is met het kwijnend bestaan van de vele *Sarekat Islam* afdeelingen. Als men nu vraagt, of de Inlandsche Volksraadleden in staat zijn de belangen van Borneo's bevolking te behartigen, dan moet die vraag ontkennend beantwoord worden. Zelfs de heer Tjokroaminoto zou daarop geen bevestigend antwoord kunnen geven, waar hij op de duurte-meeting te Soerabaja in Maart j.l. verklaard had, niets van de toestanden op de Buitenbezittingen te hebben vernomen. Dat de Regeering geen keuze gedaan heeft, moet wellicht geweten worden aan het zwijgen van de bevolking zelf. De Regeering ziet blijkbaar gaarne, dat de schrijftafels op haar bureaux bedekt worden met requesten. Maar hoe het ook zij, niemand op Borneo is geschikt te achten voor lid van den Volksraad. De bevolking daar is op onderwijsgebied nog zeer achterlijk en schrijver acht het niet raadzaam om nu al te pleiten voor de keuze van een volksvertegenwoordiger.

Tegen Inl. Militie. Uit Rangkasbetoeng (Bantam), wordt aan de *Kaoem Moeda* gemeld, dat, op verzoek van het centraal bestuur, de afdeelingen vergaderingen belegden ter bespreking van het advies van Tjokroaminoto in zake de militie. Te Laboean (in hetzelfde gewest) werd een vergadering gehouden, waarop 2000 menschen tegenwoordig waren. De heeren *Raden Hazan*, *Ismail* en *Soeriadiradja* voerden het woord over dit vraagstuk. Een Inlandsch ambtenaar debatteerde, evenwel zonder succes. De vergadering was algemeen tegen de militie, waarmede alle afdeelingen in Bantam zich daartegen hebben verklaard.

Nieuwe Inl. Vereenigingen. Te *Padang Pandjang* waar de eerste plaatselijke Raad van Sumatra's Westkust is ingesteld, hebben, volgens de *Oetoesan Melajoe*, de volkshoofden een vereeniging opgericht: „*Serikat laras nan tiga loehak na doewa*'', welke een uitnoodiging heeft gericht tot de volkshoofen in andere onderdistricten om eveneens dergelijke vereenigingen op te richten met het oog op de actie voor aanstaande verkiezingen voor den Volksraad en den provincialen raad.

Te Fort de Kock is opgericht de vereeniging „*Boedi back*'', waaraan deelgenomen wordt door heel de Westkust van Sumatra. Definitief kwam men tot de oprichting, na een lezing van den heer *A. Karim*, opziener der volksscholen te Fort de Kock. In het bestuur hebben zitting bestuursambtenaren en godsdienstonderwijzers *(Oetoesan Melajoe)*.

Volgens de *Oetoesan Hindia* is opgericht een bond van employees in partikulieren dienst onder den naam van „*Perserikatan Pegawei particulier*'' met het doel de geestelijke en stoffelijke belangen harer leden te behartigen. Tot voorzitter is gekozen de heer Sosrokardono (voorzitter van den Inlandschen pandhuispersoneelbond). Bij de oprichting werd tevens een weerstandskas gesticht. De vereeniging is uitsluitend voor Inlanders toegankelijk.

Te Medan is door koetsiers en rijtuighouders een vereeniging opgericht onder den naam van „*Sarekat kareta*'', met het doel de belangen harer leden met betrekking tot den werkkring der koetsiers te behartigen. De vereeniging zou binnenkort rechtspersoonlijkheid aanvragen. *(Oetoesan Melajoe)*.

In Bandong is ook een dergelijke vereeniging opgericht, waarbij ± 1500 deeleman- en *sado*-koetsiers zijn aangesloten. Deze vereeniging ijvert voornamelijk voor behoorlijke nakoming van het tarief door het publiek en tracht te beletten, dat er gereden wordt door te jonge koetsiers. *(Kaoem Moeda)*.

Inl. Bewaarscholen. De Medansche Fröbelschool voor Inl. kinderen, onder leiding van Mevrouw H. Marx, heeft volgens de *Pewarta Deli* reeds zeer goede resultaten afgeworpen. Van de leerlingen dier school zijn er zes toegelaten tot de Europeesche lagere school, *twaalf* tot de 1e Hollandsch-Inlandsche school en *drie* tot de 2e Hollandsch-Inlandsche school. Het blad betuigt namens de ouders der kinderen dank aan de directrice en spreekt de hoop uit, dat het aanstaande jaar nog betere resultaten geboekt zullen kunnen worden.

Beleediging van Godsdienst. De heer *Martodirono* van de *Djawikiswoto*, die op aanklacht van zijn bekende beleediging van den Mohamedaanschen godsdienst, werd vervolgd, is, zooals men weet, vrijuit gegaan, op grond van het feit, dat de godsdienst niet door de wet tegen beleediging wordt beschermd, schrijft de *Neratja*. In die leemte in de wet is tot groote voldoening van het blad thans echter voorzien, bij het gewijzigde persreglement, dat in Aug. j.l. is afgekondigd en met straf bedreigt ook beleediging van godsdienst.

De Zending. Te Poerworedjo had den 20en Juli j.l. de opening plaats van de Christelijke Hollandsch-Javaansche school. *(Darmo Kondo)*.

S. I. Het bestuur van de *Sarekat Islam*, afdeeling Batavia, hield den 2Ien Juli j.l. in het Decapark een groote openbare vergadering. Besproken werden de volgende onderwerpen:

1. Observatie (geneeskundige). Inleiders waren de heeren *Notoatmodjo* en H. M. *Sidik*.

2. Particuliere landerijen en eigendomsperceelen, ingeleid door de heeren *Kadar* en *Abdoel Moeis*.

3. Islam, door den heer *Padmodiwirio*.

4. Zekerheidsrecht (of rechtszekerheid?).

5. Over pasars en mildere bepalingen voor *sado*,[1]) *ebro* [2]) en *grobak* [3])-voerders in de gemeente Batavia (4 en 5 door den heer Alimin).

De opgezetenen van particuliere landerijen, eigendomsperceelen en kleine erven werden in het bijzonder uitgenoodigd deze vergadering bij te wonen. (*Neratja*).

Den 19en Juli j.l. zou de *Sarekat Islam* te Genteng (Soerabaja) een bijeenkomst houden ter viering van het sjawalfeest, schrijft de *Oetoesan Hindia*. Op deze bijeenkomst zou een comité worden benoemd voor het voorbereiden van het aanstaande *Djowodipo*-congres, dat gelijktijdig met het congres van de *Centrale Sarekat Islam*, in de laatste dagen van September zou worden gehouden. S. I. leiders en leden in de stad Soerabaja, die bekend staan als aanhangers van *Djowodipo*, werden ter bijeenkomst uitgenoodigd.

Naar wij vernemen, schrijft het blad verder, zouden tijdens het aanstaande congres van *Djowodipo*, dat twee dagen zou duren, Javaansche sportspelen gehouden worden.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Een Hoogeschool noodig. De correspondent van de *Sin Po* te Solo schrijft aan zijn blad, dat aldaar een Inlander aan bloedvergiftiging is overleden. De Europeesche geneesheer, die de ziekte constateerde, was veel te laat geraadpleegd, en wist den zieke niet meer te redden. De familieleden hadden zich namelijk verlaten op twee Inlandsche geneesheeren, die verklaarden, dat de man aan gewone koortsen leed en niets anders dan kininetabletten voorschreven. De Europeesche arts was dan ook ten zeerste verwonderd, toen hij na onderzoek van den zieke, inzage nam van de recepten der Inlandsche artsen. Inderdaad leed de man aan zware koortsen, maar deze waren verschijnselen van bloedvergiftiging, daar hij een voetwonde had, waaruit door den dokter een heel klein stukje bamboe ter grootte van een naald werd gehaald. Dus stierf de man, dank zij de onkunde der behandelende Inlandsche geneesheeren, zoo besluit schrijver en vervolgt: Eerst voelde ik neiging om deze twee doktoren scherp aan te vallen, maar, na kalme overweging, kwam ik van die gedachte terug. Want hun schuld is het toch eigenlijk niet, dat hun kennis niet gelijk staat met die der Europeesche medici. Hun medische kennis opgedaan in de S.T. O.V.I.A. staat ten eenemale ten achter bij een universitaire opleiding. Maar dan ligt de schuld aan de Regeering, dat hier zooveel menschen gestorven zijn door onvoldoende of gebrekkige geneeskundige hulp. Het wordt, meent schrijver, meer dan tijd om in Ned.-Indië een universiteit op te richten.

Chineesche Normaalschool. De te Meester Cornelis (Batavia) gevestigde kweekschool voor de opleiding van onderwijzers en onderwijzeressen bij het Hollandsch-Chineesch onderwijs verheugt zich in een groote belangstelling. In het vorige jaar begon de school met 24 leerlingen, wier vorderingen zeer bevredigend te noemen zijn. Ook voor den nieuwen cursus hebben zich meer dan 25 d.i. het hoogste aantal eener klasse aangemeld, waaronder 4 meisjes. (*Perniagan*).

Opruiend. Op de Pasarmalem te Padang werden door jong-Maleische voorgangers lezingen gehouden, waarvan de inhoud erg opruiend was. Bij de laatste lezing werd aangetoond, dat een tekort aan onderwijskrachten oorzaak was, dat van de driehonderd leerlingen er slechts dertig werden toegelaten, reden waarom besloten werd Engelsche onderwijzers te laten uitkomen. Ook werd er sterk op aangedrongen om te zorgen, dat men in de toekomst geen Hollanders meer noodig heeft, die er arm komen, doch spoedig met véél geld naar Holland terugkeeren. (*Sinar Sumatra*).

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Syrië en Mesopotamië zelfstandig.

Als voorlooper van hetgeen andere gebieden, die rijp worden geacht voor zelfregeering, kan te wachten staan, hebben de regeeringen van Groot Brittanië en Frankrijk — volgens een Reuter telegram — een collectieve verklaring afgelegd betreffende de toekomstige staatkundige positie van Syrië en Mesopotamië.

Het doel dezer mogendheden bij de oorlogvoering in 't Oosten is de volkomen bevrijding geweest van de volken, die zoolang door de Turken onderdrukt zijn geweest en in verband hiermede de instelling van nationale regeeringen, wier gezag berust op 't vrije initiatief der bevolking.

Om dit te bevorderen, zullen zij de instelling aanmoedigen van zelfstandige regeeringen in Syrië en Mesopotamië, alsook in de andere gebieden naar wier bevrijding zij streven.

Verre van aan de bevolking een of andere instelling te willen opdringen, wenschen zij slechts door hun steun de normale totstandkoming van de vrijwillig te kiezen organisatie te verzekeren.

Of zij daarbij een ver doorgevoerd protectoraat zullen uitoefenen?

[1]) sado: verkorting van dos à dos.

[2]) ebro: kleine tentwagens van de Eerste Bataviaasche Rijtuig-Onderneming.

[3]) grobak: vrachtkar (krui-bak).

Vrijheid voor Zuid-Afrika.

Aan een stukje in de N.R.Ct. van 7 dezer (Av.bl. B) ontleenen wij 't volgende:

Er bestaat naar onze meening alle kans, dat gen. Smuts niet met leege handen naar Z.-A. zal terugkeeren. Toevoeging van Duitsch-Z.W., Duitsch O.-Afrika, en, zoo men wil, Rhodesië aan Zuid-Afrika, is niet het essentieele, dat heel Hollandsch Z.-Afrika wil. Men wil meer vrijheid in eigen land. Er is maar één manier ook, waarop gen. Botha zijn positie na dezen oorlog redden kan. Dat is door meer vrijheid voor Z.-A. van Engeland te verkrijgen. Zorgt gen. Smuts daar niet voor, dan b l ij f t alles, wat nationalistisch voelt, de Botha-regeering, ook na de sluiting van vrede in Europa, vijandig. Dat beteekent, dat gen. Botha's regeering na den oorlog weer de hulp van Eng. Unionisten zal moeten inroepen, om te kunnen regeeren. En daar er een zeer groot verschil bestaat in de programma's van de binnenlandsche politiek dezer beide partijen, is 't gemakkelijk te voorzien, dat zulk een coalitie niet lang duren kan, tenzij ten koste van beginselen.

Keert gen. Smuts echter met een mooi cadeau op 't gebied van meerdere vrijheid terug, dan is 't niet uitgesloten, dat de Nationale partij verzwakt wordt ten bate van de Z.-A. partij, zoodat deze regeeren kan zonder de hulp van de Unionisten. Er moet echter veel gebeuren eer wij een massalen overloop van de Nationale partij naar de Z.-A. partij aanschouwen. De gevoelens zijn in deze partij zoo verbitterd tegen gen. Botha en het vertrouwen is zoo geschokt, dat het cadeau al bijzonder mooi zal moeten zijn, wil gen. Botha dat vertrouwen terugwinnen. Slaagt hij daar niet in, dan voorzien wij na den vrede een Hollandsch ministerie in Z.-A. met een sterk uitgesproken Nationalistisch karakter.

Of zal Pres. Wilson er nog voor zorgen dat men in Z.-A., althans in de gewezen republieken, gaat stemmen over de wenschelijkheid van een republikeinschen regeeringsvorm? Wij herinneren onze lezers aan de motie van afgevaardigde Cary in 't Amer. Huis van afgev. verleden jaar in April, de motie, waarin de wensch werd uitgesproken, dat Transvaal en Oranje Vrijstaat hersteld moeten worden. Deze motie werd door beide Huizen aangenomen en naar het Senaatscomité voor buitenlandsche zaken verwezen.

Tot zoover de aanhaling uit de N.R.Ct. Ons treft dat van een cadeau wordt gesproken, waar 't datgeen geldt wat de Afrikaander als een recht beschouwt, en dat iets, dat minder zal zijn dan geheele onafhankelijkheid, zelfs als een mooi cadeau zou zijn te aanvaarden.

Ter vredesconferentie.

Overeenkomstig hare vroeger gedane toezegging, heeft de Britsche regeering aan de regeeringen der kroonkoloniën doen weten, dat op een vertegenwoordiger van elk harer gerekend wordt bij de te houden verdesbesprekingen. Ook voor Britsch-Indië wordt daarbij op een vertegenwoordiger gerekend. In hoever deze afgezanten adviseerende of medebeslissende stem hebben, in hoever hunne stem zal opgaan in de Britsche uitspraak, danwel dat zij als gelijkgerechtigden zullen aanzitten met de vertegenwoordigers der vele ententebondgenooten, blijkt nog niet uit 't voorloopig bericht. De vraag dringt zich hierbij b.v. al dadelijk op of de vertegenwoordiger van Zuid-Afrika bevoegdheid zal hebben om buiten en vóór de conferentie 't vraagstuk der onafhankelijkheid te berde te brengen, en of hij, in geval de Britsche regeering daarop niet afdoende antwoordt, de kwestie dan aan de internationale conferentie zal voorleggen.

Een Bedoeïnenrijk.

Er is onder de vele schakeeringen en combinaties nog eene, die weinig de aandacht getrokken heeft en die toch uiterst interessant is. Door de ententemogendheden zijn in October de Arabische strijdmachten, die aan den strijd in Palestina en Syrië deelnamen, als oorlogvoerende partij erkend.

Zij staan buiten de afdeelingen van den koning van de Hedjaz, die reeds in 't laatst van 1916 als vorst van een onafhankelijk rijk erkend werd. In 't bijzonder traden de Bedoeïnen uit de woestijn van Syrië bij de operatiën ten Oosten van de Jordaan actief op. Zonder hun hulp zou het bezetten van de Hedjaz-spoorweg, ten Noorden van Maan, groote moeilijkheden hebben ondervonden.

Zij behooren meerendeels tot het groote genootschap Anaza, dat machtig is in de streek tusschen Syrië en de Euphraat.

De eenige niet overwonnen Duitsche bevelhebber.

Is de nederlaag der Duitschers in Afrika een voorlooper geworden van het einde dat hen op 't Europeesche slagveld te wachten stond, toch loopt door den tegenslag in de koloniën de geschiedenis heen van een wel veelmalen verslagen, maar nooit geheel overwonnen veldheer. Generaal van Lettow Vorbeck is in Duitsch Oost-Afrika zoo opgejaagd en vervolgd, dat hij, na zijn macht zeer verminderd te zien, moest uitwijken op Portugeesch gebied. Maar ook daar heeft hij den strijd voortgezet. De van verschillende zijden volhardend opereerende colonnes van de ententemogendheden vermochten hem niet te grijpen of tot overgeven te noopen. En nu is hij zelfs weer op zijn Duitsch gebied teruggekeerd. Hij trok de Rovoema over, ging in de richting van Songea, 70 mijlen van 't Nyassameer.

Zijn plan was, volgens Britsche gegevens, om de Taborastreek te bereiken, ten Oosten van 't Tanganikameer. Zijn dragers zouden uit die streek vandaan zijn en niet langer bij hem willen blijven, als hij elders bleef zwerven. Hoe 't zij, hij is weer terug in datgeen wat hij nog als D. gebied beschouwt. Volgens de laatste gegevens zou hij nog slechts een 200-tal Europeanen onder zijne bevelen hebben en zou de ex-gouverneur van D. Oost-Afrika, Dr. Schnee hem vergezellen.

Met de wapenstilstand in Europa is mede over 't lot dier strijders in Oost-Afrika beslist geworden. Maar in elk geval komt toch hulde en bewondering toe aan de schier onbegrijpelijke volharding en aan 't voorbeeldelooze uithoudingsvermogen van deze strijders. voor wien 't zeker een bittere ontgoocheling zal wezen als zij de ineenstorting vernemen van de groote Centrale oorlogsmachine.

De nu bekend geworden voorwaarden voor den wapenstilstand eischen de capitulatie van Oost-Afrika.

De bloei der Philippijnen.

In de rede ter opening van de wetgevende vergadering, verklaarde de gouverneur der Philippijnen, dat de eilanden nooit een zoo grooten bloei hebben gekend als thans. Dit wordt bevestigd door de handelsresultaten. Import en export namen in 't laatste jaar met 40 pCt. toe.

De invoer steeg tot bijna 66 millioen doll., d.i. 20 millioen meer dan in 1916. 't Totaal van den uitvoer was bijna 96 millioen hetgeen ongeveer 26 millioen meer was dan in 1916. De voortbrenging, die sedert den oorlog reeds steeg, werd gestadig nog opgevoerd. In 1917 overtrof 't uitvoercijfer met 30 millioen dat van den invoer. waardoor dat jaar van een voorspoed zonder weerga in de geschiedenis der eilanden is.

De moeilijkheden in de wereldgemeenschap, die menig land ten nadeele gekomen zijn, hebben er toe geleid meer verbinding tusschen de Vereenigde Staten en de Philippijnen te zoeken en te verkrijgen, en hieraan hebben deze vooral hun bijzonderen bloei te danken. O.-W. eilanden dus.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

De Indische Gids.

De November-afl. wordt geopend met het eerste gedeelte eener beschouwing van den oud-ass.-resident E. L. K. Schmülling, naar aanleiding van het Liefrinck-onderzoek over bestaande misstanden in de Buitenbezittingen, speciaal Tapanoeli en Sumatra's Westkust, (voor zooverre de resultaten daarvan zijn gepubliceerd in de Inleiding van het jongste Koloniaal Verslag). De schr. bestrijdt het, dat het Europeesche zoowel als het Inlandsch Bestuur, door de ingestelde onderzoekingen zich er van bewust is geworden dat het in verschillende opzichten is te kort geschoten.

De heer J. C. H. Fischer besluit zijn opstel over samenwerking bij maatregelen in het belang der volksgezondheid in Ned.-Indië. Schr. geeft o.a. een kort overzicht van de regeling dezer aangelegenheid in Nederland en stelt deze ten voorbeeld aan Indië; ook acht hij het van belang, dat in de gezondheidscommissie inlanders zitting zullen nemen, omdat het werk dezer commissies voor het overgroote deel aan de bevolking ten goede zal komen; trouwens onder de inlanders zelven openbaart zich de drang om mede te werken aan verbetering van den gezondheidstoestand.

Prof. dr. A. H. Berkhout artikelt over een z.i. verkeerden maatregel, daarmede bedoelende het plan om een categorie Europeesche ambtenaren te scheppen, welke het midden houdt tusschen de te Wageningen gevormde houtvesters en de Indische boschopzieners. Deze categorie zal gevormd worden uit (aanvankelijk 9) jongelieden, in het bezit van het Diploma B der Nederl. Heide-Mij. met een na-opleiding aan een boschbouwkundigen leergang.

Prof. B. kan zich met dat plan niet vereenigen. Z.i. moet het beheer der houtvesterijen en der boschdistricten zijn toevertrouwd aan hoogstaande mannen, die niet alleen over technische kennis beschikken, maar van wie tevens met recht verwacht mag worden, dat zij met toewijding en zonder voortdurende aansporing hun zware, afmattende taak zullen verrichten en die daarbij een sociale positie bekleeden, waaraan zij voldoende gezag ontleenen om met kracht te kunnen optreden waar het geldt de belangen hunner buitenstaanders, ja als het zijn moet, tegenover hun eigen chefs te verdedigen. Aan die vereischten kunnen de bedoelde jongelieden niet voldoen, zegt schr., die dan het middel aan de hand doet om boschbouwkundig opgeleide inlanders als onderbeheerders der houtvesterijen te doen optreden. „Indië voor de Indiërs is een leus, die reden van bestaan heeft en al moge niet ieder het met die leus eens zijn, toch zal men moeten toegeven, dat op de Ned.-Indische Regeering de verplichting rust de inlanders zoodanig op te leiden, dat zij in staat zijn zooveel mogelijk deel te nemen aan het bestuur van hun land."

Mr. A. A. de Vries schrijft over Requisitie van schepen en de Raad van Justitie te Batavia, waarmede hij meent het juiste licht te laten schijnen op het door den heer P. H. van der Kemp in zijn werk „Oost-Indië's inwendig bestuur van 1817 op 1818" onbegrijpelijk genoemd rapport van den Hoogen Raad van Justitie te Batavia in Jan. 1819 op een adres van het Javaansch Menschlievend Genootschap, waarvan de strekking was een meer radicaal optreden tegen den slavenhandel.

Dr. H. P. N. Muller besluit de artikelenrij met eene karakterschets van het Chineesche volk, getiteld: Inleiding tot China.

De rubriek Varia bevat o.a.: De Perhoedamdam in Deli. — Het Al-Islamitische gevaar. — Nederlandsch-Indisch onderwijscongres. — Overigens de andere maandelijksche rubrieken.

Zendingsperiodieken.

Orgaan der Nederl. Zendingsvereeniging. November 1918. Hierin o.a. Verslag over het zendingsressort Pangharepan en Soekaboemi (Preanger), door Br. J. van Benthem. — Javaansch vrouwenleven (geschreven door Indica in „Christelijk Vrouwenleven").

Maandblad der samenwerkende Zendings-Corporaties. November 1918: Een feestelijke Zondag op Halmahera. — De medische zending te Modjo-Warno (Oost-Java). (Uit een brief van den zendelingarts Dr. G. Royer). — Het leven in de Beraustreek (West-Nieuw-Guinea), door D. C. A. Bout. In dit artikel merkwaardige mededeelingen over de Papoea's in die streek, (waarvan hieronder een klein gedeelte wordt overgenomen). — Johannes Kruyt. Geboren te 's-Gravenhage, overleden te Modjokerto 3 Juni 1918, door S. Luinenburg.

In de rubriek „Van onze Zendingsvelden" leest men o.m.: Het aantal gedoopten op het terrein der Rijnsche zending op Sumatra bedraagt thans 179.775 en op Nias 29.625. Dat is op Sumatra 14 pct. en op Nias 65 pct meer dan in 1914. Bovendien telt men op Nias op het oogenblik 26.661 doopcandidaten.

Hoe de Papoea's leven.

Uit het bovengenoemde artikel van zendeling Bout te Fak-Kak wordt het volgende overgenomen:

Op een mijner reizen vertoefde ik een paar weken in het dorp Inwanwatan, gelegen in de Berau-streek. Dit dorp is nog niet zoo heel lang geleden ontstaan, toen het Gouvernement vele verspreid wonende Papoea's in deze plaats samen bracht. Tijdens mijn verblijf aldaar, was ik genoodzaakt er vaak op uit te trekken naar de oude nederzettingen, omdat de goeroes mij gerapporteerd hadden, dat vele schoolkinderen met hunne ouders daar nog vertoefden. Die nederzettingen zijn ware modderpoelen. Herhaaldelijk trekken de menschen, die deze ongezonde woonplaatsen verlaten moesten, er weer heen; vooral wanneer ze ziek zijn of vermeerdering van gezin verwachten. Daar in de modder gevoelen zij zich meer op hun gemak. En bij de geesten der afgestorvenen, die daar vertoeven, is het veel beter dan op Inwanwatan...... Ook kan men er menschen bij tientallen aantreffen, die lijden aan groote wonden, door het wonen daar veroorzaakt en niet minder is het aantal dat litteekens draagt, teweeggebracht door pijlen en lansen. Men neemt dit alles voor lief als men maar niet terug hoeft naar Inanwatan.

Het voedsel, dat de Berauers gebruiken, werkt ook zeer nadeelig op de gezondheid. Zoo is een van hun lekkernijen de sagoworm. Gaat men sago kloppen, dan laat men een deel van den boom rotten. Men wacht totdat de wormen aan alle zijden er uit kruipen, verzamelt ze dan en viert feest als de vangst groot is geweest.

Reinheid is dezen menschen ten eenenmale vreemd. De vrees om zich te baden komt voor een deel ook voort uit de aanwezigheid van krokodillen. Niet lang geleden werd een man van Inanwatan door een krokodil gegrepen en opgegeten. Na een paar dagen toog de familie er op uit en wist een krokodil te dooden. Dat moest, naar hun opvatting, natuurlijk de krokodil zijn, die den man verslonden had. Met heel veel lawaai werd het dier nu naar huis gebracht, aan stukken gesneden en opgegeten. De bestuurs-assistent, die probeerde de huid te koopen, kreeg ten antwoord, dat zulks niet ging omdat de adat voorschreef, dat hij „met huid en haar" moest worden verorberd.

Vragen van den Dag.

Prof. Dr. H. Blink schrijft in de Nov.-aflevering een artikel over de plicht van Nederland ten opzichte van zijn koloniën. Schr. is van meening dat de kennis van en de belangstelling in Indië, hoewel stijgende, nog zeer veel te wenschen overlaat; een bedroevend feit is het dat Indië te veel het monopolie is gebleven van hen, die er geleefd hebben of er nog zijn. Er moet invloed z.i. uitgeoefend worden op het Nederlandsche volk — vooral middels het onderwijs — om aldus in alle lagen der maatschappij de koloniën en hun bewoners te leeren kennen naar hun materieel en sociaal leven. Eerst als dat is geschied zullen er allengs voldoende jonge mannen en vrouwen opkomen uit alle kringen van onze natie, die door van der jeugd af gevormde belangstelling geleid, zich in Indië eene levenstaak kiezen.

Wij hebben het voorrecht de mooiste koloniën te bezitten, die in de laatste kwart eeuw tot een buitengewone ontwikkeling zijn gekomen, zoodat men van

een nieuw-Indië moet spreken. Economisch is Indië met reuzenschreden vooruitgegaan, de Inlandsche bevolking komt meer en meer tot geestelijke ontwaking en activiteit. In Indië is zeker een schoone taak te vervullen, doch daarvoor zijn thans meer dan ooit fissche jonge krachten noodig, niet beheerscht door familietradities van het verleden.

Handelsberichten.

Het Nr. van 7dezer bevat de volgende min of meer uitvoerige mededeelingen, uitgaande van het Departement van Koloniën. De cocosvezel . — Indragiri (afd. van de res. Riouw en Onderhoorigheden). — Biliton, Tapanoeli en Benkoelen, gedurende Mei 1918. — Zuider- en Oosterafd. van Borneo gedurende Juni 1918.

Neerlandia.

De Nov.-afl. van het orgaan van het Alg. Nederl. Verbond bevat verblijdende mededeelingen van G. Andreae, secretaresse, over de oprichting eener afdeeling van het Verbond: Sumatra's Oostkust en omliggende streken'', met centrum Medan.

Het Nr. bevat verder, van dezelfde hand nog een artikel over den nuttigen arbeid van het Bataksch Instituut op de Batakhoogvlakte (oprichting eener ambachtsschool, scheppen van cultures enz.).

Indologenblad.

Het Nr. van 7 Nov. bevat onder tal van kleine bijdragen het vervolg van het dagboek van een ambtenaar B. B., getiteld: Op ontdekkingsreis in het Katemansche (Riouw).

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 45: Bevloeiing van Nederlandsch-Indië, door J. Haringhuizen. — Aanplantinstructie voor de cultuur van suikerriet, besproken door W. H. Th. Harloff. — De katoenproductie van China, door A. D. — Bericht omtrent de Gouvernements Kina-onderneming over het tweede kwartaal 1918. — Rubber Share Handbook. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen. — Enz.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Afl. 32 bevat o. a.: Bataks, door N. (VI. Van het zuidelijk Batakland). — Van de lijkfeesten op Bali (vervolg), door C. Lekkerkerker. — Uit het Javaansche dorpsleven, door H. W. Bredée (vervolg). — Onder onze vogels, door Th. van Dort. — De Surinamer lui? (Ontleend aan de Surinamer).

De Aarde en haar Volken.

In de Bijbladen, welke in de maand October zijn verschenen, de volgende korte bijdragen: De doop van een radja op Timor. — Nieuws van Nieuw-Guinea. — Wat men heeft aan duizend kilo kopra. — Van Sabang op Poeloe. Weh. — De millioenen van Celebes (naar aanleiding der bekende ontdekkingen van ertsen).

De Hollandsche Revue.

Afl. 9 van den loopenden jaargang bevat bijzonderheden over ,,De zeehaven van Sabang en haar ligging aan den grooten verkeersweg naar den Stillen Oceaan. door Slothouwer (ontleend aan ,,Onze Neutraliteit'' No. 8).

Morks' Magazijn.

In de Oct.-afl. voorzetting der novelle van Henri 't Sas: Indische familie.

Intreêrede van Prof. André de la Porte.

Bij S. C. Doesburg te Leiden is verschenen:

Over codificatie van materieel privaatrecht in het bijzonder van Ned.-Indisch adatrecht. Rede, uitgesproken bij de aanvaarding van het hoogleeraarsambt aan de Rijks-Universiteit te Leiden, op den 16en Oct. 1918, door Mr. G. André de la Porte.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad, De Locomotief, Suriname, Weekblad voor Indië, De Banier, De Ind. Gids, Neerlandia, Koloniaal Tijdschrift, Nationale, De Vrijzinnig Democraat, Onze Vloot, Theosophisch Maandblad, Korte Verslagen van de Verg. der 2e Kamer der Staten Generaal, Financieel Nieuws- en Uitlotingsblad, Brochures, enz.

Mededeelingen.

Van de Afdeeling Amsterdam:

LEZING met lichtbeelden van den heer *M. Joustra*, te Amsterdam op *Vrijdag 22 November 1918*, in het American Hotel (ingang Marnixstraat) te Amsterdam. Aanvang 8 uur.

Onderwerp: **Land en volk van Minangkabau".**

Van de Nederl. Afd. der N.-I. Mij. v. Nijverh. en Landb.:

OPENBARE VERGADERING op *Vrijdag 15 November 1918, 's avonds 7¾ uur* en *Donderdag 28 November 1918, 's avonds 7¾ uur* te 's-Gravenhage, in het *Zuid-Hollandsch-Koffiehuis (Groenmarkt), Zaal No. 4.*

Onderwerp: **De Chroom-, Nikkel- en IJzerertsen van Midden-Celebes.**

Inleider: de heer E. C. Abendanon, Mijn-Ingenieur.

Toegang vrij, ook voor niet-leden.

De Voorzitter,
P. J. VAN HOUTEN.
De Secretaris,
L. STIBBE.

N.B. De Chroom- en Nikkelertsen zullen Vrijdag 15 November behandeld worden en de IJzerertsen Donderdag 28 November.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Werktuigkundige ingenieurs voor de Staatsspoorwegen in Nederlandsch-Indië.

Ter benoeming tot adspirant-adjunct-afdeelingschef of adjunct-afdeelingschef bij den dienst der Staatsspoorwegen in Nederlandsch-Indië worden gevraagd, drie jonge werktuigkundige ingenieurs, in het bezit van het diploma bedoeld bij art. 118 der Hooger-onderwijswet (Staatsblad 1905, No. 181).

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich bij verzoekschrift, dat vóór 20 November 1918 aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, te wenden tot de 9de Afdeeling (Personeele Zaken, Burgerlijke Dienst) van dat Departement, onder overlegging van:

a. hun diploma en, zoo mogelijk, getuigschriften;
b. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In het verzoekschrift moet worden vermeld de datum en de plaats der geboorte, of de candidaat gehuwd is en c.q. het aantal zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor landsrekening in de 1ste klasse, c.q. ook voor het wettig gezin;
b. eene tegemoetkoming in de kosten voor uitrusting, ten bedrage van ƒ 5500, onder welk bedrag eene extra premie van ƒ 4000 is begrepen;
c. voor gehuwden uitkeering van éénе maand ambtsbezoldiging, als tegemoetkoming in de verplichte huwelijksbijdrage ten behoeve van het Weduwen- en Weezenfonds van burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië.
d. eene voorloopige bezoldiging, ingaande met den dag van inscheping naar Indië, van ƒ 200 's maands voor hen, die als adspirant-adjunct-afdeelingschef, en van ƒ 250 's maands voor hen, die als adjunct-afdeelingschef worden uitgezonden.

De bezoldiging van de adspirant-adjunct-afdeelingschef bij den dienst der Staatsspoorwegen bedraagt ƒ 300 's maands. Na twee jaren dienst in dien rang worden zij bij voldoende geschiktheid en goede plichtsbetrachting bevorderd tot adjunct-afdeelingschef, op eene bezoldiging van ƒ 400 's maands, welke door vier driejaarlijksche verhoogingen van ƒ 75 's maands en drie driejaarlijksche verhoogingen van ƒ 100 's maands tot ƒ 1000 's maands kan stijgen.

Gegadigden die reeds ingenieurservaring hebben op spoorweg- of daaraan verwant gebied, kunnen al dadelijk eene hoogere aanvangsbezoldiging bekomen, bij de berekening waarvan ingenieurservaring buiten de keerkringen doorgebracht voor 9/10 en binnen de keerkringen doorgebracht voor vol zal worden medegeteld, terwijl aanverwante ervaring buiten de keerkringen doorgebracht voor 9/20 en binnen de keerkringen doorgebracht voor de helft medegeteld zal worden.

Alvorens te worden uitgezonden zullen de ingenieurs, zoo noodig, eerst gedurende ten minste acht maanden hier te lande practisch worden te werk gesteld, ter voorbereiding voor den hun in Indië wachtenden werkkring. Aan deze tewerkstelling is een toelage verbonden van ƒ 150 's maands, terwijl de tijd der tewerkstelling volgens bovenstaande regelen wordt medegerekend bij de bepaling van de aanvangsbezoldiging.

De uit te zenden ingenieurs zijn verplicht de in verband met hunne voorbereiding en uitzending voor den Indischen dienst aan hen of te hunnen behoeve dan wel ten behoeve van hun gezin van landswege voldane gelden wegens tegemoetkoming in de kosten van voorbereiding en uitrusting, tegemoetkoming in de aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië te betalen huwelijksbijdrage, overtocht naar Nederlandsch-Indië, zoomede

alle andere aan hen ter zake voormeld middellijk of onmiddellijk van landswege toegelegde gelden (met uitzondering van genoten bezoldiging en hetgeen daarmede is gelijk te stellen), onverwijld in 's lands kas terug te storten, ingeval zij niet binnen den hun aan te wijzen termijn naar Nederlandsch-Indië vertrekken, de reis derwaarts moedwillig afbreken of om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden waarvoor zij worden uitgezonden niet aanvaarden, dan wel binnen vijf jaar na hunne aankmst in Nederlandsch-Indië uit 's lands dienst worden ontslagen.

De ambtsbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

De bezoldiging is onderworpen aan een korting van 2 ten honderd ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 ten honderd voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding ten behoeve van laatstgenoemd fonds door gehuwden twee maanden en door ongehuwden ééne maand bezoldiging te voldoen, en wel in eens of met bijberekening van rente ad 5 ten honderd, 's jaars, in 36 gelijke maandelijksche termijnen.

Bij huwelijk ééne maand bezoldiging, te voldoen op de zooeven aangegeven wijze. Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over ééne maand, door ongehuwden éénmaal.

De bijdragen wegens huwelijk worden verhoogd met een percentage afhangende van de leeftijden van man en vrouw.

(Nederlandsche Staatscourant van
21 October 1918, No. 246).

Uitzending voor den Nederlandsch Oost- en West-Indischen Staatsdienst.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch Oost-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctoren in de rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het examen bedoeld bij art. 141, 2de lid, der Hooger-onderwijswet).

Ambtenaar bij den bureaudienst (Doctoren in de rechtswetenschap).

Twee leeraren in de plant- en dierkunde.

Vier leeraren in de Nederlandsche taal.

Een leeraar in het teekenen, in het bezit der akte Me.

Een leeraar in de aardrijkskunde.

Een leeraar in het Duitsch.

Leeraar in de algemeene ziektenkunde en de gezondheidsleer aan de Ned.-Indische artsenschool te Soerabaja.

Gouvernements-arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (voor vasten of tijdelijken dienst),

Tijdelijk gouvernements-arts bij den dienst der pestbestrijding,

Gouvernementsarts met ervaring op 't gebied der pharmacodynamie,

Vrouwelijke artsen kunnen voorhands niet worden uitgezonden.

Civiel-ingenieur als leeraar bij het middelbaar technisch onderwijs.

Verpleegster 1ste klasse in de militaire hospitalen.

Verpleegster bij het krankzinnigenwezen.

Veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst.

Ingenieur voor de Landsgebouwen (Bouwkundig ingenieur).

Civiel-ingenieur,

Tijdelijk-ingenieur voor de bevloeiing van gronden op de Buitenbezittingen (civiel-ingenieur),

Opzichter,

Tijdelijk bouwkundig opzichter,

Bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken.

Waterbouwkundig ingenieur (dienst waterkracht en electriciteit).

Opziener bij den dienst van het mijnwezen.

Opziener bij den dienst der Ombilinmijnen.

Adjunct-landmeter bij het kadaster.

Ingenieur bij het mijnwezen.

Civiel-ingenieur,

Werktuigkundig ingenieur,

Ingenieur voor het signaalwezen,

Adspirant-adjunct-chef of adjunctchef der 1ste of 4de afdeeling,

Bij den dienst der Staatsspoorwegen.

Adspirant-ingenieur bij den dienst van het stoomwezen (jong werktuigkundig ingenieur).

Adspirant ingenieur,

Instrumentmaker 1ste klasse,

Instrumentmaker 2de klasse,

Commies,

Bij den post-, telegraaf- en telephoondienst.

Onderwijzer der 3de klasse bij het openbaar Europeesch lager onderwijs.

Opzichter bij de bevloeiingswerken ten behoeve van den landbouw.

Baas-leerlooier bij het gevangeniswezen.

IJker ten behoeve van het ijkwezen in Ned.-Indië.

Ambtenaar, belast met de leiding van het statistisch kantoor van de afd. Nijverheid en Handel van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel te Buitenzorg.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch West-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Lid van het Hof van Justitie te Curaçao.

Opzichter bij het Departement van Openbare Werken op Curaçao.

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 9de afdeeling (Personeele Zaken, burgerlijke dienst) van het Ministerie van Koloniën.

(Nederlandsche Staatscourant van
1 November 1918, No. 256).

Naamlijst van nieuw toegetreden leden.

	Contributie.
J. J. F. Scheurer, den Haag	*f* 2.50
Jhr. J. C. van Reigersberg Versluys, den Haag	,, 10.—
Mejuffrouw E. Ricardo, Amsterdam	,, 5.—
E. J. J. Roekx, Apeldoorn	,, 2.50
Mr. J. H. Meiss, den Haag	,, 2.50
W. H. Lionarons, Paramaribo	,, 2.50
L. Coomans de Ruiter, den Haag	,, 2.50
G. J. P. Vernet, den Haag	,, 2.50
C. J. Gouwentak, Amsterdam	,, 2.50
K. W. R. Bezemer, Leiden	,, 2.50
Han Tiauw Tjong, Delft	,, 2.50
P. J. Hesterman, Leiden	,, 2.50
N. V. Nederl.-Indisch Persagentschap, A'dam	,, 2.50
W. R. Ziezk, Tandjong Pinang	,, 2.50
A. L. de Sturler, Bloemendaal	,, 2.50
J. Brijan, Utrecht	,, 2.50
H. Mica, Rotterdam	,, 2.50
W. Moll, Haarlem	,, 2.50
W. H. Voet, Haarlem	,, 2.50
G. Alberts, Twello	,, 2.50
B. Ankersmit, Deventer	,, 2.50
Dr. H. J. Ankersmit, Deventer	,, 2.50
P. J. Apken, Deventer	,, 2.50
Mr. H. F. de Boer, Deventer	,, 2.50
J. A. Brascamp, Olst	,, 2.50
H. W. Bunschoten, Deventer	,, 2.50
J. van Dam, Deventer	,, 2.50
Deventer IJzergieterij en Machinefabriek vh. J. L. Nering Bögel en Co., Deventer	,, 2.50
L. G. de La Fontaine Verwer, Deventer	,, 2.50
H. Gelder, Deventer	,, 250
C. A. Goldenberg, Deventer	,, 2.50
P. H. van Groningen, Diepenveen	,, 2.50
M. van Harte, Deventer	,, 2.50
Jhr. F. A. M. A. van Humalda van Eysinga, Deventer	,, 2.50
Mr. H. W. Jordens, Deventer	,, 2.50
H. H. Lugard Jr., Deventer	,, 2.50
W. J. Lugard, Twello	,, 2.50
J. Luyten, Deventer	,, 2.50
Dr. M. W. Middelveld Viersen, Deventer	,, 2.50
Dr. A. W. Nanninga, Deventer	,, 2.50
A. J. Nijhoff, Deventer	,, 2.50
J. Pluim, Deventer	,, 2.50
H. Portheine, Deventer	,, 2.50
B. Sonnenberg, Deventer	,, 2.50
H. van der Zee, Jr., Deventer	,, 2.50
B. A. Janssen, Haarlem	,, 2.50
W. G. Dubois, Wijk bij Duurstede	,, 2.50
A Englard, Scheveningen	,, 2.50
J. Suys, Semarang	,, 2.50
Mevrouw Struben-Kroesen, den Haag	,, 2.50
Dr. J. Rueb, den Haag	,, 2.50

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reigersstr. 51bis, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Korte Singel 36, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West: **De Kolonie Suriname,** door REMAN IRÜS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colégio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.*

